

KOTLJE

ZGODOVINSKI UVOD

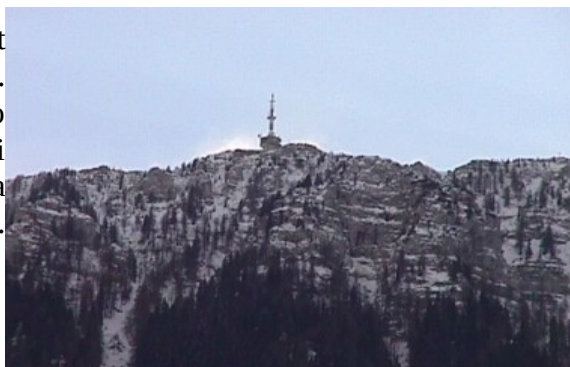
Skozi Kotlje so vozile že rimske pošne kočije iz Colatia (pri starem trgu) v Iuveno (pri Globasnici) v Podjuni in dalje v Virunum, pod Šaleško goro (pri Gospe sveti), središču province Norika. Relief na Rimskem vrelcu pa je iz rimskega mavzoleja pri današnji tovarni na Prevaljah. Oskrbel si ga je takratni nemški podjetnik letovišča »Romerouelle«.

V spisih pa beremo o Kotljah leta 1367. Oglejski patriarh je tega leta dovolil župniku iz Šmartnega pri Slovenj Gradcu, kamor so spadale Kotlje, zidati v Kotljah cerkev. Doslej so nosili mrliče v Šmartno, mimo Starega trga. Morda je še starejša priča hotuljske prisotnosti domnevni nunski samostan, ki bi ga naj ustanovila žena sodnika von Janek-a. Leta 1473 so v Kotlje prihrumeli Turki, plenili in prek Kotelj odvedli plen. Od takrat so še 20 let, leto za letom pustošili okoli Kotelj. Proti Turkom so zgradili verigo obrambnih okopov (turške šance), ki so potekale od Dvornika, mimo Šratneka, čez Preški vrh in k javorniški graščini nad Guštanjem. Nad vasjo je gospodoval gradič Schrotteneg, ki je v pokorščini držal podložnike. Tudi kuga je v 17. stol. morila po Kotljah. Viri govore, da je v naših krajih pobrala skoraj polovico prebivalstva.

Prav tako je v 17. stoletju zgorela še cerkev, v času Jožefa 2. so faro skrčili in odtegnili Sele, čez sto let še Tolsti vrh, Zelovec in Dobrije. Okrog leta 1850 je začel župnik Felicijan Globočnik poučevati hotuljske otroke, leta 1862 pa je že bil nastavljen šolmašter. Z novim zakonom o obvezni šoli, se začnejo novi časi za šolo, leta 1907 pa postavijo v Kotljah šolo, katero še danes obiskujejo otroci, potrebna pa je temeljite obnove. Leta 1892 postanejo Kotlje samostojna občina, a jih leta 1933 pridružijo Guštanju. Upornost in svobodoljubnost Kotlje izpričajo v času okupacije. Mnogi so bili zaprti, pobiti, izseljeni, veliko, pa jih je šlo v partizane, tudi cele družine, kot npr. Dularji, Lobasi, Rožanki. Zadnje nedeljo oktobra so partizani za en dan zasedli Kotlje. Na Rimskem vrelcu so se upornim Kotljam v hrbtu ugnezdili nacisti, ki so sejali grozo in smrt. Dandanes sta v Kotljah nastali že dve moderni naselji s približno 150 hišami. Ljudje se v večini vozijo v službo v Slovenj Gradec, Ravne na Koroškem in druge kraje, v samih Kotljah pa je tudi nekaj samostojnih podjetnikov. Ljudje prihajajo v vasico pod Uršljo goro predvsem zaradi prečudovite narave. Natanete se lahko v hotelu Rimski vrelc, mnogo ljudi privablja Ivarčko jezero, pozimi pa prevladujeta smučišči na Rimskem vrelcu in Ošvenu. Bogata je tudi gostinjska ponudba. Pošta, ki jo v Kotljah prvič omenjamo leta 1889 je bila nastanjena na Rimskem vrelcu. Leta 1928 se pošta prestavi v gostilno Ignaca Wastla, med vojno pa jo Nemci zaprejo. Po vojni pošto spet ustanovijo leta 1952, a le za dve leti. Leta 1999 pa Kotlje ponovno dobijo svojo pošto v prostorih novega trgovskega objekta, ter s tem tudi svojo poštno številko.

GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

Ta pokrajina pod Uršljo goro spada v svet Karavank, delno pa k Južnoalpniškim Alpam. Prek se Brdinje s Preškim vrhom pridružujejo Centralnim Alpam. Skozi to podolje so si številni potoki zarezali svoje struge. Najdaljši sta Hotuljka in Suha, ki se obe izlivata v Mežo.

Hotuljka priteče iz kozarnice, pri kiseljakovih mlinih se ji pridruži Dulja in v Mežo se izlije v Votli peči. Suha pa priteka z Uršlje gore in se na Ravnah izliva v Mežo. Na neogenih sedimentih so se razvila ilovnata tla, neprimerna za poljedelstvo. Potoki pa so s sabo prinašali rodovitno prst, tako, da njive najdemo v ravninskem delu Kotelj (ob potokih), na razgibanem terenu pa se pasejo krave in ovce. Dosti je tudi sadovnjakov. Prevladuje iglast gozd. Povprečna letna temperatura je 7,4°C. December je najhladnejši mesec, julij pa najtoplejši. Letno pade v Kotljah 1520 mm padavin. Pomlad je kratka, poletja so vroča, padavin je ravno dovolj, zime so ostre z obilico snega. Tudi toča je pogosta. Nad vasjo pa kljubuje Uršlja gora, katere kamniti vrh opominja na ledene čase!

POMEMBNE STAVBE NEKOČ IN DANES

Kulturni dom Prežihov Voranc: zgrajen je bil že leta 1913, a so ga leta 1978 obnovili in odprli 8. februarja, ga poimenovali po Prežihu in prvič podelili Prežihove plakete.

Spomenik žrtvam: spomenik priča o 51 kotuljcih, ki so z življenjem plačali svobodo. Spomenik stoji pod lipo pred pokopališčem.

Pokopališče: okoli cerkve so grobovi sredi vasi, da pokojni ne bi samevali kje ob strani. Na najbolj vidnem mestu je grob Prežihovega Voranca.

CERKEV SVETE MARJETE

Cerkev so postavili leta 1367 in jo posvetili svetima Fortunatu in Felicijanu. V 17. stoletju je pogorela. Renesančni sv. Florjan je preživel požar in danes ga hranijo v Narodni galeriji v Ljubljani. Na temelju stare romanske cerkve so zgradili novo v baročnem slogu in jo posvetili sv. Marjeti. Dokončali so jo verjetno leta 1662. Ponovno je gorela leta 1899 (gorela je vsa vas), notranjost pa ni bila poškodovana tudi prižnica, delo kiparja Franca Bernekerja. Ljudska pripovedka ve povedati, da bi moral biti v Kotljah sv. Ožbalt, pa je sv. Marjeti kavalirsko odstopil lepoto in bližino sv. Uršule z devicami, sam pa se je umaknil v samotno Črno.

Cerkev sv. Uršule na Uršlji gori.

RIMSKI VRELEC – ROMER QUELLE

Dobrih sto let je že, kar so nemški podjetniki razvili tod letovišče in zdravilišče Rimski vrelec (Kseva voda). V glavnem so si tu zdravili ledvične bolezni, svoj čas so vodo celo razpošiljali, vrelec pa je tekel do leta 1941. Med vojnama so bili lastniki Marchiottiji. Na Rimskem vrelcu opominja plošča, da so tu leta 1944 Hitlerjevi policisti z glavo navzdol križali Rožankovega

Anzana, obesili Rožankovega Zepa, ubili Kotnik Avgusta in Apohalijovo Mico. Ubitim stoji spomenik v gozdu ob parkirišču.

ŠRATNEK

Od leta 1969 ni več starega Valvasorjevega gradu, ki je čez šesto let kljuboval času. V Valvasorjevem času so bili na Schrottenegu Saurerji, za njimi pa Gatschiggi (Kačniki) iz Dobrne. Od leta 1914 so lastniki kmečki domačini Metarniki. Ti so bili lastniki do leta 1945, zdaj je lastnica kmečka zadruga. V bližini je parcela, ki ima v katastru ime »na Glaunitz« in po ljudskem izročilu so tu obešali puntarske kmete. Del te gosposčine je bila tudi gotska cerkev svetima Mohorju in Fortunatu iz 16. stoletja. Cerkev je bila vkomponirana v utrdbo – tabor in še danes najdemo v terenu sledi te utrdbe.

IVARČKO JEZERO

Jezero leži v prečudoviti naravi. V njem se lahko poleti okopate, pozimi pa nadsate. V okolici jezera stojijo razni športni objekti (odbojka, košarka), otroška igrišča, mini golf, lahko tudi ribarite, pozimi pa se lahko smučate na bližnjem Ošvenu.

PREŽIHOV VORANC

Lovro Kuhar, kakor je bilo Prežihu pravilno ime se je rodil leta 1893 v Kotnikovi bajti. V Kotljah je obiskoval osnovno šolo, gimnazijo pa v Celovcu. Med 1. svetovno vojno je na soški fronti prebegnil iz avstrijske vojske na italijansko stran. Po končani vojni se je vrnil domov in dele kot delavec, kasneje pa kot uradnik v ravenski jeklarni. Hkrati je politično deloval kot sindikalist in viden član KPJ. 1930-ega je moral emigrirati,. V desetletju pred vojno pa je kot član Komiterne deloval v več evropskih državah. Precej časa je preživel v Parizu. Leta 1939 se je vrnil, živel v Ljubljani in njeni okolici v ilegali, 1943 pa so ga Italijani zaprli. Nato so ga Nemci poslali v taborišče, od koder se je ob koncu vojne vrnil v svoj domači kraj. Tam je precej bolehen živel še nekaj let in leta 1950 umrl v Mariboru. Dandanes mnogo ljudi obiše Prežihovo bajto, kjer je urejena Prežihova soba, v bližini pa je tudi Prežihov spomenik, delo kiparja Stojana Batiča. A Prežih nam lahko najlepše predstavi Kotlje in okolico v svojih delih : Jamnica, Doberdob, Solzice, Samorastniki... Vredna ogleda pa je pravzaprav celotna Prežihova pot, saj z njo spoznaš ta raj pod Uršljo goro!